

др Ђорђе Игњатовић

редовни професор Правног факултета Универзитета у Београду

НЕДОЗВОЉЕНО ПОСЕЗАЊЕ ЗА ТУЋИМ У НАУЦИ – СТУДИЈА СЛУЧАЈА

1. УВОД

Пре неколико недеља у Београду је у просторијама Народне банке Србије одржана дискусија о стању у нашој науци. Поред уобичајених вајкања због недовољности средстава која се ову делатност одвајају, једна од главних тема о којој је говорила већина дискутаната била је раширена пракса плагирања у свим научним областима. Неки од њих износили су податке о размерама ове појаве и предлагали формирање републичког Етичког комитета. Када се пред Комитетом овакав поступак докаже, Министарство науке би плагијаторе скидало са списка истраживача на пројектима које оно финансира.

Некако у исто време у рукама писца овог текста, коначно се, после вишемесечних покушаја да до ње дође, нашла књига аутора др Велимира Ракочевића, *Криминологија* (I издање), БД Граф, Подгорица 2007, стр. 441, тираж 500 примерака, COBISS. CG 11895312.

Књига је, иначе, издата као уџбеник за потребе наставе на Правном факултету Универзитета Црне Горе у Подгорици, на коме је аутор доцент. Тако сам задовољио своју жељу да у библиотеци имам све уџбенике из науке којом се бавим (до којих је, наравно, могуће доћи). Када сам видео садржај наведене публикације, био сам у великој дилеми шта да радим: да ли да научну и стручну јавност обавестим о ономе шта сам утврдио или да са олимпијском мирноћом оставим да „поколења суде свијема“.

2. АНАЛИЗА КЊИГЕ

У нашим крајевима није обичај да они са већим искуством у науци пишу о књигама оних који се њоме почињу бавити. То се чини или због тога што се ради о изванредним делима чије објављивање ваља поздравити или због тога што су покрадени. Био бих срећан када би овај текст био мотивисан првим разлогом. На жалост, принуђен сам да се овим штивом позабавим због тога што у новијој историји друштвених наука на просторима Западног Балкана вероватно није забележен овако драстичан случај преузимања делова текста других писаца без навођења њихових имена.

Плагијат је, да подсетимо, „преписивање из туђих дела, недопуштено присвајање туђе духовне својине“,¹ а та појава се у науци манифестује пре свега у коришћењу туђе систематике рада, идеја или, чак, директном преписивању и преузимању туђег рада. Дело др Ракочевића у великом обиму задовољава све наведене критеријуме, јер је од *Предговора* до *Библиографије* на крају књиге, компилација више радова писца овог текста и још неколико аутора. Овде се првенствено ради о уџбенику Ђ. Игњатовић, *Криминологија*, седмо издање, Досије, Београд 2006 (у даљем тексту: КЛ) и књизи Ђ. Игњатовић, *Криминолошко наслеђе*, треће измењено издање, Службени гласник, Београд 2006 (у тексту: КН), али и другим радовима на које ћемо указати.

Почнимо са *Предговором* уџбеника. У најновијем уџбенику писца овог текста² напомиње се:

„Осмо издање уџбеника *Криминологије* задржало је основну систематику досадашњих, али су у њему извршене бројне измене изазване двоструким разлозима. С једне стране, постојала је потреба да се његов обим прилагоди захтевима тзв. болоњског процеса о обиму уџбеника. ... из рада су изостављени и бројни графички прикази који су помагали да се на лак и једноставан начин разумеју многе сложене појаве и односе“.

Ракочевић у свом *Предговору* напомиње да се „као носилац наставе из области криминологије, криминалистике, пенологије и социјалне патологије на Правном факултету и Факултету политичких наука у Подгорици“ суочио са потребом да изда уџбеник криминологије и затим да:

„У циљу прилагођавања уџбеника потребама болоњског процеса у погледу обима, изостављени су дјелови текста и бројни графички прикази, који би помогли да се боље разумију комплексне појаве из области науке о злочину“.

¹ М. Вујаклија, *Лексикон страних речи и израза*, Београд 1961, 727.

² У овом случају ради се о осмом измењеном и допуњеном издању, Ђ. Игњатовић, *Криминологија*, Досије, Београд 2007.

Толико о лењости да се исте идеје барем формулишу нешто оригиналније у односу на изворник. Али, да видимо, како је аутор приступио послу. Познато је да је један од најбитнијих елемената за процену оригиналности научних дела њихова систематика. Ево како у том погледу стоје ствари: у уџбенику КЛ материја је разврстана на следеће целине: *Увод*; Глава I. *Појам и предмет криминологије*; Глава II. *Методи криминологије*; Глава III. *Теорије у Криминологији*; Глава IV. *Три димензије криминалне појаве: 1. феноменолошка димензија; 2. етиолошка димензија; 3. виқтимолошка димензија*; Глава V. *Социјална реакција на злочин и криминалитет*.

У тексту анализиране књиге систематика је следећа: *Увод у криминологију и општа криминолошка разматрања*; Гл. I. *Појам и предмет криминологије*; Гл. II. *Методи криминологије*; Гл. III *Основни токови криминолошке мисли*; Гл. IV. *Криминална феноменологија*; Гл. V. *Етиолошка димензија криминалне појаве*; Гл. VI. *Виқтимолошка димензија криминалне појаве*. Дакле, систематика књиге КЛ преузета је потпуно, сем изостављања дела о социјалној реакцији на криминалитет, што није у складу са дефиницијом криминологије (коју је Ракочевић такође преузео), јер она обухвата „и механизме друштвене реакције на делинквентно понашање“. Где су и зашто нестали ти „механизми“ у књизи нигде није објашњено.

Први део Ракочевићевог рукописа под заједничким називом *Увод у криминологију и општа криминолошка разматрања*³ такође је парафразиран *Увод* из уџбеника КЛ. Део о интересовању за злочин је препричан, тако што су наведени основни разлози, преузет је и модел да се на почетку дефинишу основни појмови и укаже на то шта садржи криминолошка литература.

Али, код основних појмова, Ракочевић је – ваљда да мало прошара оне од којих зајми – узео *Криминолошки лексикон* М. Бошковића, Матица српска, Нови Сад 1999. На скоро *девет страна* (13–21), Ракочевић је преузео велики број одредница из наведеног Лексикона,⁴ а да није поменуо извор – књигу која, потом, није поминута ни у *Библиографији* на крају уџбеника! На овом примеру се лепо открива технологија „научног рада“ овог аутора. Наиме, он најчешће не преписује буквално, већ препричава туђ текст и ствара утисак да је његов. Али тако, наравно, преузима и туђе грешке. Навешћемо два примера. У наведеном *Криминолошком лексикону* одредница *Организовани криминалитет* гласи (стр. 233): „врста делинквенције и типологија криминалних појава везана за делатност криминалних

³ Тај део има следеће целине: 1. *Увод у криминологију*; 2. *Криминалитет*; 3. *Значај криминолошких истраживања за проучавање криминалног феномена; преглед основних појмова у криминологији*; 5. *Криминолошка литература*.

⁴ Једни изузетак је последњи наведени појам – *Формална реакција*.

организација“, а Ракочевих даје „своју“ дефиницију „типологија криминалних појава везана за дјелатност криминалних организација“ (стр. 20), у којој преписује грешку из оригинала – организовани криминалитет није „типологија“, већ тип криминалних понашања.

Још један карактеристичан пример је одредница *Теорија етикеције*. У оригиналу, у *Криминолошком лексикону*, може се прочитати како је то: „теоријски приступ по коме је образац делинквентности онај индивидуални чин који санкционише државни или друштвени орган: делинквенција се објективизира на стварно понашање – евидентирањем криминалаца...“ (стр. 349), док Ракочевих наводи да је то „теоријски приступ по коме је образац делинквентности онај индивидуални чин који санкционише државни или друштвени орган, делинквенција се објективизира на стварно понашање – евидентирањем криминалаца“ (стр. 21).

Оставимо по страни то што као да ни самом аутору није јасно о чему се овде ради (зар није једноставније рећи да је девијантно понашање оно које таквим прогласе државни органи или средина у којој се оно одвија), као и да је демонстрирана несхватљива конфузија основних криминолошких појмова: *делинквенција* се „објективизује“ евидентирањем *криминалаца* (!). Но, овде је кључно то што Ракочевих у самом називу одреднице показује да није свестан да се не ради о теорији која се бави правилима о лепом понашању (*етикеција* = углађено опхођење, церемонијалност), већ *етикетирањем* (лепљење „етикете“ другоме). Због тога што користи различите ауторе, у „његовом“ уџбенику иста ствар се назива различито: на стр. 21 говори о „теорији етикеције“, а на стр. 134 (и даље) о теорији етикетирања.

Последњи део Уводних излагања (*Криминолошка литература*, стр. 21–22) препричан је истоимени део из уџбеника КЛ, 23–36. Преузети су подаци о криминолошким удружењима, конгресима, специјализованим библиотекама, базама података, часописима ...

Глава I (Појам и предмет криминологије) почиње у наведеном маниру: од неколико десетина дефиниција које је у оригиналном раду пронашао (разврстаних по језичком принципу на немачку, француску, италијанску, англосаксонску, руску и литературу на јужнословенским језицима – КЛ, 40–43), Ракочевих преузима неколико оних које му се чине интересантним, не либећи се тога што наводи књиге које по свему судећи никада није видео.

Оно што се у оригиналу означава као *Подела дефиниција криминологије по обиму и значењу* (КЛ, 43–46), Ракочевих назива *Подјела дефиниција криминологије према конотацији и обиму* и наставља са већ описаним начином преузимања, стварајући привид да је прочитао дела бројних аутора о којима се говори у раду који је злоупотребио.

„Његова“ дефиниција криминологије такође је „позајмљена“, наравно без навођења одакле. Игњатовић још од првог издања свог уџбеника из 1992. године криминологију одређује као „самосталну науку која, користећи сазнања и истраживачке поступке наука о човеку и друштву, емпиријски проучава криминални феномен, тј. злочин, његовог извршиоца и жртву, криминалитет и начин на који друштво реагује на криминално понашање; њене битне црте као науке су: самосталност, јединственост, интер и мултидисциплинарност, теоријски и емпиријски карактер и свој предмет изучава из три угла: феноменолошког, етиолошког и виктимолошког“, а Ракочевић, пак, као „самосталну и јединствену науку, истовремено синтетичку и интердисциплинарну, која проучава етиолошку, феноменолошку и виктимолошку димензију криминалне појаве, као и механизме друштвене реакције на делинквентно понашање“.

Преузимање се не зауставља на овоме: под истоименим насловом *Значај криминологије* Ракочевић (стр. 31) преписује како ова наука има епистемиолошку прагматичну димензију (КЛ, 64) и „открива“ читаоцима да постоје пет типова понашања криминолога (КЛ, 65) и затим прелази на део *Подјела криминологије*.

Текст под наведеним насловом требало би убудуће умножавати и делити студентима свих нивоа студија као пример онога што не смеју никада ни помислити да ураде у својим стручним радовима. Ракочевић је на више од *шест страница* (стр. 32–38) скоро дословно преписао део књиге *Криминологија*, чије су ауторке В. Николић и С. Константиновић, која се као уџбеник користи на Правном факултету у Нишу, где га је издао Центар за публикације, као и на ФАСПЕР-у у Београду. Додуше, за разлику од *Криминолошког лексикона*, овај рад је наведен у Библиографији на крају књиге коју је потписао Ракочевић. Пошто ово није једини случај да је аутор „посегао“ за овим делом, убудуће ће у овом тексту оно бити наведено под ознаком НИШ, 2003.

Преписано је скоро све, почев од првог пасуса текста на стр. 32 Ракочевићеве књиге („Термин ‘феноменологија’ потиче од грчке речи („ријечи“)...” (упор. НИШ, 33), и тако до краја поменутих шест страница. Изгледа да је аутора неко погрешно подучио да рад постаје оригиналан када се из туђег текста избаци додатак (што је случај у изворнику са уметнутим текстом о Питавал-у, НИШ, 33), када се уклоне напомене или за „писца“ сувишна имена криминолога које ауторке цитирају. Или када се реченица: „Изучавањем криминалне феноменологије бавили су се најпре и највише немачки теоретичари у складу са својим схватањима о предмету и концепту криминологије...” (НИШ, 33), започне са: „Проучавањем криминалне

феноменологије бавили су се највише немачки теоретичари у складу са својим схватањима о предмету и концепту криминологије...“ (стр. 32).

Језикословцима треба оставити да ли је лепше рећи *изучавање* или *проучавање*, *најпре* и *највише* или само *највише*, јер је очигледно реч о лектури туђег рукописа. Колико је познато, лектори нису, бар до сада, никада били аутори научних текстова које исправљају.

Знајући шта ради, аутор подгоричког издања *Криминологије* послужио се (опет) лукавством: додао је на стр. 35 два пасуса о Виктимологији, а последње обрађено питање у овом делу – „Апликативна криминологија“, једноставно је преузео од Игњатовића (КЛ, 67). Део који гласи:

„Примењена (апликативна) криминологија је правац у савременим кривичним наукама усмерен ка интегрисању криминологије и криминалне политике. Иако овај циљ није нов, канадски криминолози на челу са *Denis Szabo*-ом дали су му снажан подстицај стављајући га у центар свог интересовања. Ова оријентација настала је као реакција на „академску криминологију“ развијану углавном на универзитетима, којој се замера да нема слуха за потребе праксе“,

добрио је у „новој“ верзији (стр. 37) следећи облик:

Примењена или апликативна криминологија је правац у кривичноправним наукама фокусиран на синтезу криминологије и криминалне политике. Настао је као одговор на академску криминологију, за коју је сматрано да нема интересовања за потребе праксе. Највећи допринос развоју ове гране криминологије дали су канадски криминолози од којих се посебно истицао *D. Szabo*.

Да несрећа буде већа, у настојању да да своју верзију текста наш писац показује елементарно незнање области из које изводи наставу на универзитету. За њега су кривичне и кривичноправне (истакнути део цитата) науке исто, а за такве „бисере“ се на правним факултетима пада на испитима друге године студија.

Ракочевећ је, дакле (са наведеним оградама), из двеју поменутих књига на српском језику највећим делом преузео делове „криминална феноменологија“, „криминална етиологија“, „општа и клиничка криминологија“, „универзитетска и апликативна криминологија“.

Да се не би изгубио континуитет у „коришћењу“ литературе, у последњем делу ове Главе (7. *Улога криминолога у друштву и етички кодекс криминолога*, стр. 44–46) доцент Ракочевећ је опет посегао за туђим текстом: препричао је позамашан део из Игњатовићеве *Криминологије* (КЛ, 68–73). Све основне идеје, сви аутори (од *Sutherland*-а, преко *Pavarini*-а, *Platta*, *Kaisera*), све норме кодекса

етике криминолога – истраживача преузети су, али је изостављен за Ракочевића небитан детаљ: одакле му све то. Тако је он опет у тренутку присвојио и под својим именом објавио туђе ауторско дело.

Глава II бави се методама криминологије. Поштујући простор у часопису, само укратко ће се навести шта је све доцент Ракочевић пренео и од кога: на стр. 47. дефиницију метода – КЈ, 82; на стр. 50. појам чињеница – КЈ, 86; на чак *три стране* (51–53) преузима поделе криминолошких метода према природи података и према начину приступања предмету из КЈ, 90–95; метод проучавања појединачних случајева и клинички метод (стр. 53–56) преузео је из НИШ, 47–49; *анамнестички приступ (опсервација и опсервација са партиципацијом)* на стр. 56–57 „инспиран“ је са КЈ, 101–103 („Анамнестички метод: посматрање са учествовањем“);⁵ документациона, анализа садржаја и предности и недостаци назначених метода (стр. 57) препричано је из КЈ, 103–105, итд.

Целина које се у Ракочевићевом тексту назива 7. *Технике које се примјењују у проучавању криминалног понашања као индивидуалне појаве* такође је „позајмљена“. Уводне напомене и *Трансверзалне технике* (стр. 58) преузете су из НИШ, 50–51; у делу *Лонгитудиналне технике* (стр. 59–60) аутор је мало измешао туђе делове: прва два пасуса свидела су му се од ауторки НИШ, 50–51, за остатак му је лепше „пасовало“ излагање из КЈ, 107–110, о *Cambridge-Somerville* (или му чак ни преписивање не иде добро или му се у наслову чинило сувишним оно *Youth Study*, све са цитирањем *Jackson*-а и брачног пара *Glueck* као да их је заиста прочитао.

Сличан начин писања Ракочевић користи и даље: у 8. делу ове Главе, наслов *Методи и технике сазнавања криминалности као масовне друштвене појаве* у књизи НИШ, 52, он „стваралачки надограђује“ заменом речи *сазнавање* са *проучавање*, као и избацујући придев *друштвени* (стр. 60). Није, међутим, ствар само у наслову. Текст је скоро у целини преузет из нишког издања *Криминологије* (са знатним „побољшањима“, попут оног да „етапе криминолошког истраживања“, сада назива „фазе криминолошког истраживања“). Исти рукопис се види и при поређењу целина под насловима *Посматрање, Испитивање, Анкета и Интервју*.

„Да се Власи не сете“, он у текст убацује и скоро дословно препиране делове из Игњатовићевог уџбеника: *узорак* (на стр. 61–62) – упоредити са КЈ, 106–107; *експеримент* (на стр. 67–68), све са примером истраживања које су извршили *Haney, Banks* и *Zimbardo* у симулованој казнионици – потпуно је преузето из КЈ, 110–112. Такође, из уџбеника

⁵ Дакле, „оригиналност“ Ракочевића огледа се у коришћењу израза *опсервација* и *партиципација* у наслову, док је све друго „позајмљено“, укључујући и *Mergen*-ов свеситуациони метод.

КЛ, 112–133, парафразирана је и целина под називом *Примена статистике у криминологији* (стр. 71–79, дакле осам страна великог формата, све са графиконима на стр. 78), али, уз изостављање делова које аутор подгоричког уџбеника изгледа није разумео. Мора се, такође, признати да је уложио извештан напор да „завара траг“: уз наведено изостављање, променио је редослед тема у односу на изворну књигу, а три питања – „технике евалуације цијене криминалитета“ и страха од криминалитета (стр. 75), као и „Научна интерпретација и објашњавање резултата истраживања“ (стр. 79) пренео је из уџбеника НИШ, 65–66 и 69. Дакле, сем ничим објашњеног, вештачки накалемљеног, безименог и необјашњеног графикана, осми део ове Главе доцента Ракочевића је преузет од других. Исто важи и за део 9. *Метод прогнозирања у криминологији* (стр. 79–81), који је такође рађен по систему „мало из једног“ (КЛ, 100–101) „мало из другог“ (НИШ, 69–72).

У делу 10. *Главе II (Феминизам и методологија криминолошког истраживања)*, Ракочевић се не двоуми: читаво излагање (стр. 81–84) он копира из уџбеника НИШ 2003, стр. 72–77, све са именима писаца које ауторке цитирају и са њиховом терминологијом (*Standpoint feminism*). Да не буде „ни по бабу, ни по стричевима“, део 11. *Трангулација* (стр. 84–85), он захвата и од Игњатовића (КЛ, 135–137). Да закључимо: сем неколико општих и само аутору разумљивих фраза о науци и методологији, *Глава II*, која се бави методима криминологије, је са малим модификацијама у потпуности пренета из два уџбеника који се више од једне и по деценије користе у Републици Србији на низу високошколских установа, све то без иједног навођења одакле је текст преузет.

Глава III. (Основни токови криминолошке мисли) написана је у истом маниру. Део 5. *Подјела криминолошких теорија* (стр. 89) препричан је из Игњатовићевог уџбеника (КЛ, 148–149). Део 6. (*Класична оријентација у криминологији*) написан је комбиновањем делова из наведеног уџбеника (КЛ, 149–153) и поменуте књиге *Криминолошко наслеђе* овог аутора (КН) коју Ракочевић уопште не наводи ни на једном месту у тексту, нити у библиографији. Од прве реченице: „По општем мишљењу, прва криминолошка школа је класична, која је настала у XVIII веку ...“ (стр. 17), коју Ракочевић „стваралачки“ претвара у: „Класична школа је по општем мишљењу прва криминолошка школа настала у XVIII вијеку ... (стр. 89), па надаље, аутор комбинује пасусе из КН и КЛ. Делови *Савремени неокласицизам* и *Десни реализам* (стр. 92–94) су скоро дословно преписани из КЛ, 155–158. За писање делова 7. *Позитивизам у криминологији* (стр. 94) и 7.1. *Картографска школа* (стр. 95) било му је довољно само да пренесе одговарајући део уводне расправе у КН, 19–20, а онда је из превода *Quitélelet*-овог текста у КН, 73–75, пренео закључке, као да је у оригиналу читао тог аутора!

Део о физиогномичарима и френолозима (стр. 96) репродуковао је из уџбеника (КЛ, 159–160), текст о Ђезаре Ломброзу узео је из КН, 21 и КЛ, 160–161, Гарофала из КЛ, 161–162). „Ракочевевићев“ текст (стр. 99–101) о човеку који се сматра истинским оснивачем криминологије заслужује посебан осврт. Чуведеног аутора кога великаном сматрају не само у криминологији, него и у остале две основне кривичне науке (у кривичном праву и криминалној политици), он прекрштава у *Enrico Ferru* и то у скоро целом тексту. Тако је несретни *Ferri*, за кога знају као Италијана чак и студенти почетних година правних факултета, променио име и порекло из само Ракочевевићу знаних разлога! Пишући о овом великану, на стр. 100 наш „иноватор“ комбинује делове из Игњатовићеве уводне студије (КН, 21–22), превода оригиналног текста аутора за кога и не зна како се тачно зове (ствара привид да га је читао у оригиналу), који се даје у КН, 102 и текста у КЛ, 162–165. *Теорије наслеђа* једним делом (стр. 101–102) пренете су из нишког уџбеника (НИШ, 216–217), а текст на стр. 103. из КН, 167–168.

„Своје“ излагање *Ендокринолошке и неоконституционалне теорије* (стр. 103–105) Ракочевевић склапа из делова нишког (НИШ, 214–215) и београдског уџбеника (КЛ, 165–166); *Осврт на биолошка схватања* (стр. 106) преузима из ове друге (стр. 106), као и *Оијену психолошких теорија* на стр. 113 (КЛ, 174), *Школу друштвене средине* (стр. 114–116) из КЛ, 175–178, а *Социолошку школу* (стр. 116–117) из КЛ, 178–180. Део *Историјски материјализам* такође је настао спајањем два рада једног аутора – КН, 23 и КЛ, 183. Исти метод комбиновања текстова из две књиге аутора ове анализе, Ракочевевић примењује и у тексту о *Vonger*-у: КЛ, 183–184 и КН, 142–145 (опет је у питању превод оригинала који се у анализираном раду нигде не помиње). Целине *Еколошка теорија* и *Малолетничка делинквенција и градска подручја* „преузете“ су из КН, 24–25, 147–148, 150, 152–153. *Теорија диференцијалне асоцијације* такође је узета из две Игњатовићеве књиге – КЛ, 186–187 и КН, 26–27 и 160–161 (при чему је ово друго превод оригиналног *Sutherland*-овог текста).

Текст на страницама 122–129 (дакле, *осам страна*) подгоричке *Криминологије* парафразира Игњатовића, и то: *Теорија друштвеног учења*, стр. 122–123 из КЛ, 187–189; *Теорија културног конфликта* на стр. 123 из КН, 25; *Сукоб култура и злочин* на стр. 123–124 из КН, 25–26, уз то стр. 154 и 158 (превод *Sellin*-овог текста); *Теорија поткултуре* на стр. 124–125 из КН, 29–31; *Субкултура насиља* је преузета (без навођења, наравно) из КН, 32–33 и 205–208 (ово друго је оригиналан текст преведен у овој књизи); *теорија аномije* на стр. 126 и *теорија различитог избора* на стр. 126–127 такође су отети делови из КН, 28–29 и 31–32, као и *Теорија жаришне преокупације* на

стр. 127 из КН, 32, па и *теорија суздржавања* на стр. 128 из КН, 44–45. Две теорије наведене су комбиновањем текстова из КН и КЛ по истом маниру: започиње се преписивањем из прве, пасуси на крају преузимају се из друге: *Технике неутрализације* на стр. 127–128 (КН, 44 и КЛ, 193); *Хирсхијева теорија социјалне контроле* на стр. 129 (КН, 45 и КЛ, 194).

Тек толико да се разбије досада, *Теорија опортунитета* на стр. 129–130 „ослања“ се, без навођења, прво на уџбеник двеју колегиница – НИШ, 257, а онда се посеже за, наравно, нецитираним КН, 46. *Теорија реинтегративног постивања* на стр. 131 преузима се из КН, 46–47 и КЛ, 196, као и *Комуитарна теорија друштвеног поретка* на стр. 131–132 из КН, 47–48; *Људска права и злочини официјелних структура* на стр. 132 из КН, 48–49; *Теорије друштвене реакције* на стр. 132 из КН, 33. *Покрет нове друштвене одбране* на стр. 132–134 црпе се из истог извора, комбинацијом текста из Увода и превода оригиналних текстова – КН, 33–34, 211 и 216; *Интеракционизам и теорија етикетирања* на стр. 134–136 су извучени из КН, 34–38, при чему се аутор послужио лукавством: испремештао је неке пасусе, да се на први поглед не види одакле је шта узео.

Целина под називом *Радикална – критичка криминологија* на стр. 136–140 потпуно је пренета од Игњатовића из КН, 38–41 и КЛ, 206–210. Ипак, „аутор“ се труди да буде оригиналан: његова интервенција у туђем тексту, који потписује својим именом, огледа се у захватима као што су: оно што се у уџбенику *Криминологија* назива „леви реализам“ он означава са „лијеви реализам“, „пост-модернизам“ – „пост модернизам“ или тако што раздваја *аболицитонизам* и *анархизам*, које Игњатовић излаже заједно. *Феминизам у криминологији* и *Етиологија криминалитета жена* на стр. 141–142 преузима из КН, 42–43, док за део *Феминистички правци* на стр. 142 користи уџбеник истог аутора из КЛ, 213. *Феминистичке теорије о насиљу над женама* на стр. 142–143, тек толико „да се колегинице не наљуте“, поново узима из уџбеника НИШ, 269–272.

Као што се из наведеног може лако видети, *Глава III* књиге доцента Ракочевића је преузета без цитирања претежно из два уџбеника и књиге *Криминолошко наслеђе* коју аутор, будући да је из ње преписивао читаве странице, није нашао за сходно да помене ни у својој библиографији. Нечувено!

Глава IV, која обрађује далеко мање сложена питања, од којих нека – као приказ стања криминалитета у конкретној држави – могу да обраде и аналитичари у полицији и правосуђу, пружала је доценту Ракочевићу прилику да нешто коначно сам напише. Али, чак и у овом делу он није одустао од свог начина рада. Наведимо, само при-

мера ради, шта је на први поглед тако преузео: целину *Стање криминалитета у свету* на стр. 145 препичао је на основу уџбеника КЛ, 228–234; *Државе са високом стопом криминалитета* и *Објашњање високе стопе криминалитета* (све са страном литературом коју је, наводно, користио) на стр. 149–150 из КЛ, 234 и 238–240; *Државе са ниском стопом криминалитета* (са студијом Фреде Адлер), уз мање „корекције“ преписао је из КЛ, 240–243.

Део *Типологије криминалитета* на стр. 203–204 настао је из два извора – комбинацијом текстова из Игњатовићеве *Криминологије* (при том се позива на дело доајена италијанске криминологије *G. L. Poniti-a* које је „очигледно користио“) – КЛ, 259 и уџбеника колегиница – НИШ, 114–115 (овде је „консултовао“ француског великана *J. Pinatela*). Део *Крвни деликти* на стр. 208 узео је из истог извора – НИШ, 119; *Узроци крвних деликата* из КЛ, 263–264. *Етиологија насиља у браку* на стр. 219–220 из НИШ, 135–138; *Kaiser*-ову класификацију деце жртава на стр. 225 из НИШ, 140–141; *Појам и врсте имовинског криминалитета* – први пасус на стр. 247 од КЛ, 269–270; *Транснационалне криминалне организације* на стр. 208–281 из КЛ, 276–277; *Злочини мржње* на стр. 330 из КЛ, 261–263.

Истину говорећи, понегде доцент Ракочевевић даје „стваралачкој имагинацији на вољу“, па се у књизи могу наћи и следеће дефиниције које изазивају недоумицу шта је писац, у ствари, хтео да каже? Ево како он дефинише важне категорије какве су убиство и корупција:

„Убиство је најтежи злочин агресије усмјерен према другим члановима друштвене заједнице, нападом на њихов живот и тјелесни интегритет, на слободу и сексуални интегритет, на мир и достојанство, на спокојство и слободан живот“ (стр. 209).

Из наведене дефиниције могу се извести следећи закључци:

- лишење живота човека изван друштвене заједнице – пустињак, усамљена скитница, очајник на пустом острву – није убиство;
- убиство је уперено на напад на мир и достојанство (!), слободу и сексуални интегритет (!), спокојство и слободан живот (!). Још недостаје да се наведе „слобода кретања“ – мртви заиста не могу да својом вољом мењају место. Оваква конфузија одавно није забележена у литератури.

Да видимо сада како се дефинише корупција:

„Етимолошки термин корупција (лат. *rompere* – рушити) сугерише да се нешто у основи прекида и представља више појавних облика кривичних дјела из каталога инкриминација кривичног закона“ (стр. 286)

Очигледно, самом аутору није баш јасно о чему се ради:

- замењује латински корен речи *corruptio* са *rumpere*, као да у латинском језику не постоји изворна именица *corruptio*, која, са префиксом *co-*, добија значење „поквареност, подмићивање“.
- код корумпирања ништа се не прекида, напротив – учинилац дела и жртве најчешће настоје да остваре своје циљеве виšekратним вршењем дела.

Глава IV, међутим, има још један „посебна квалитет“: њен писац је без мере преузимао још једно дело из суседне државе, не наводећи га ни једном речју – ни у тексту, ни у библиографији! Ради се о књизи *Криминологија* коју је написали М. Сингер, И. Ковчо и И. Цејнер, Глобус, Загреб 2002 (у даљем тексту: ЗАГРЕБ). За тим делом посезано је толико да се може рећи како су читаве целине у овој Глави „Ракочевихеве књиге“ (уз мале изузетке, као што је навођење статистичких података за Црну Гору – и то на местима где су они у оригиналу наведени за Хрватску) пренете из загребачког уџбеника. То се види по следећим деловима: *Криминалитет с обзиром на године живота извршиоца* и *Делинквенција старијих особа* на стр. 156–170 преузето је из ЗАГРЕБ, 140–142 и 203–207. У излагању о криминалитету жена, Ракочевих је „позајмио“ све од 160. до 170. странице: *Партиципација жена у укупном криминалитету* (ЗАГРЕБ, 208–210); *Различита објашњења криминалитета жена* (ЗАГРЕБ, 211–218); *Истраживања криминалитета жена* (ЗАГРЕБ, 218–225). Препричао је без цитирања, дакле, читавих осамнаест страна из оригиналног дела, интервенишући у њему на судбоносним местима тако што: *Криминалитет с обзиром на доб мења у Криминалитет с обзиром на године живота извршиоца*, док *Удио у укупном криминалитету* преводи као *Партиципација жена у укупном криминалитету*. Ракочевих преноси бројне, у оригиналном делу цитиране ауторе, а да при том не познаје границе. На странама 166–167 елегантно, наглашавајући значај косим словима (*italic*), „позајмљује“ резиме истраживања о криминалитету жена из туђе књиге (ЗАГРЕБ, 220–221).

Нигде поменуто књигу Сингера и сарадница користи и у делу о малолетничкој делинквенцији: *Малолетничка делинквенција у свијету* на стр. 172–173 (из ЗАГРЕБ, 144–146). У делу Главе IV под насловом *Криминални поврат* „да заметне траг“, Ракочевих са копирањем загребачког уџбеника започиње од четвртог пасуса на стр. 190 и на следећих *тринаест страница* (до стр. 202) – са изузетком навођења статистике за Црну Гору – преузима све из ове књиге (ЗАГРЕБ, 240–243; 243–253; 255–284)! У делу књиге *Виолентни криминалитет*, Ракочевих такође „злораби“ наведено дело: *Опћа обилежја* и *Обим и кретање* на стр. 204–208 преузима из ЗАГРЕБ, 406–418. Целину *Сексуални криминалитет* на стр. 228–232 (са изузетком података за своју државу) Ракочевих такође преноси, као и

део под насловом *Обим и кретање и Жртве сексуалних деликата* – из ЗАГРЕБ, 475–476 и 496–499.

Сем прве реченице, целокупно излагање *Саобраћајни криминалитет* на стр. 235–245 (*једанаест страна*) Ракочевић је пренео из дела књиге *Прометни криминалитет* Сингера и сарадница (ЗАГРЕБ, 509–539). Комбинујући их са текстовима из других већ навених књига, Ракочевић је загребачки уџбеник уз незнатне измене преписивао и код делова *Појам и врсте имовинског криминалитета* и *Кретање и обим*, од трећег пасуса на стр. 247 до 248. (ЗАГРЕБ, 545–547); У „стварању“ целине насловљене *Крађа* (какве симболике!) постигао је сопствени рекорд: „позајмио“ је од загребачких колега све од другог пасуса на стр. 248 до стр. 263! Све у свему, *шеснаест страница* – сем две табеле са подацима за Црну Гору (ЗАГРЕБ, 545–547; 563–566; 576–578; 579–590; 591–608).

Привредни криминалитет такође није баук ако користите технику писања доцента Ракочевића: у делу *Појам и значење* на стр. 265–266 крене се у посезање за туђим од другог пасуса из ЗАГРЕБ, 620–622; настави се са *Типологијом* на стр. 267–269 (ЗАГРЕБ, 622–627) и заврши са *Факторима* (стр. 270, опет од другог пасуса) из ЗАГРЕБ, 623.

Глава V – Етиолошка димензија криминалне појаве такође је највећим делом преузета, без навођења, од других аутора. Само, примера ради: *Криминогени фактори* на стр. 332–333 из НИШ, 274–276; *Појам узрока у криминологији* на стр. 333–334 из НИШ, 276–277; *Поводи криминалног понашања* и *Оклоности и ситуације инкриминисаног понашања* на стр. 335–336 из НИШ, 277. *Медији* на стр. 358–359 из КЛ (ово је, сем код дефинисања *Криминологије*, једини случај где Ракочевић помиње овог аутора) и НИШ, 308 (наравно, без цитирања ауторки из чијег уџбеника је преписао *Schneider*-ове ставове). Од ових других је (НИШ, 313) преузео и део под називом *Развој алкохолизма* на стр. 362–364; *Врсте алкохоличара* на стр. 364–365 (НИШ, 313); *Вагабундажа и криминалитет* на стр. 378–379 (НИШ, 330–331).

Да се криминолози из Хрватске не увреде, из уџбеника Сингера и сарадница, Ракочевић преузима у целини *Природно – физички чиниоци* следеће делове: *Географски положај и клима* на стр. 342–343; *Катастрофе* на стр. 343–344 (из ЗАГРЕБ, 75–76; 76–79). Код макросоцијалних фактора криминалитета: *Ратне и поратне прилике и криминалитет* и *Приведни систем и криминалитет* (стр. 345–348) преузима се из ЗАГРЕБ, 79–88, а *Убанизација, миграције и криминалитет* (стр. 349–352) из ЗАГРЕБ, 95–101.

Глава VI Виктимолошка димензија криминалне појаве преузета је углавном из нишког уџбеника *Криминологија*. Тако је *Настајак и развој виктимологије* на стр. 406 узет из НИШ, 365; *Појам и предмет виктимологије* на стр. 407–408 из НИШ, 368–370; *Циљ и задаци виктимологије* на стр. 410 из НИШ, 372; *Појам жртве* на стр. 411–416 (дакле *пет страница*) из НИШ, 374–378. Овде је доцент Ракочевић прибегао „лукавству“. Будући да је ову *Главу* скоро у целини преузео од две коауторке нишког уџбеника, он на стр. 416 галантно цитира поделу жртава коју даје једна од њих.

Међутим, да ствар буде интересантнија, у делу о поделама жртава у литератури, Ракочевић посеже за још једним извором – на стр. 415–416 он наводи типологију *Roy Lamborn*-а коју зајми са стр. 19, али из једне нове књиге: ради се о делу *Виктимологија*, чији су аутори професори А. Рамљак и М. Симовић, а издата је у Бања Луци 2006 године (у даљем тексту: Б. ЛУКА). Наравно, у Ракочевићевом уџбенику ово дело се ни у библиографији уопште не помиње! Ипак, тако посезање доцента Ракочевића добија још израженији, „прекогранични“ карактер – у игру су укључене, поред Црне Горе (где је „његово“ дело објављено), Србија и Хрватска, и сада Босна и Херцеговина. Дакле, имамо основа да закључимо да је, захваљујући овом недозвољеном научном маниру ипак настало нешто корисно – створено је особено „криминолошко братство и јединство“ на тлу раније Југославије.

У делу *Виктимизација и ризик виктимизације* на стр. 417 претпоследњи пасус је узет из КЛ, 307, да би на следећој страни у целини насловљеној *Појам и предмет виктимогених предиспозиција* поново биле преузете коауторке НИШ, 381–382. А онда долази део у коме је књига двојице аутора објављена у Бања Луци послужила у исте сврхе. Делови *Жртве масовног кршења људских права* на стр. 432, *Право на живот* на стр. 432–433, *Забрана тортуре* и *Жртве ауторитета* на стр. 433 „позајмљене“ су из Б. ЛУКА, 157–159; 161; 162–163 и 181–186; такође и *Виктимолошки аспект екологије* на стр. 434 и *Жртве биотероризма* на стр. 435 – из Б. ЛУКА 193–194 и 325–329.

А на крају долази *coup de grâce* у виду *Библиографије*. Познато је да се у свим приручницима који се баве методиком израде научног рада без изузетка указује колики је значај поуздане библиографије, јер она читаоцима омогућава не само да стекну увид у коришћену литературу, него им служи као упутство које радове би требало да консултују уколико желе да продубе своја сазнања из одређене области. У досадашњем излагању показано је која је дела доцент Ракочевић користио (преписао или парафразирао, без навођења). Дакле, било је довољно да их поброји на прстима једне, или евентуал-

но, две руке. Али, како то не задовољава имиц који треба створити у научној јавности, он опет прибегава истом „методу рада“.

Библиографија у „његовој књизи“, која се налази на стр. 439–441 (са изузетком једне књиге Д. Чукића, два рада В. Голубовића, два рада Д. и Ј. Радуловића, 24 рада самог Ракочевића и коауторског дела Шкулић-Стевановић) скоро је комплетно преузета из уџбеника *Криминологија* Ђ. Игњатовића – овај пут, као и код *Предговора*, користио се осмим издањем (изд. Досије, Београд 2007, 259–288). Наиме, од 175 библиографских јединица, пренео је 145, тврдећи на тај начин да је користио све наведене књиге на енглеском, италијанском, француском, руском, пољском, бугарском, чак и румунском језику!

Али, што се из цитиране литературе види, употреба скенера има одређене недостатке: ова машина, без одговарајућег софтвера, често може да „забрља“, а посебно када не препозна слова из других језика. Тако чувени француски социолог *Durkheim* мења име у *Dirkheim*, енглески криминолог *Downes* постаје *Dawnes*, немачки аутор *Göppinger* се представљен је као *Goppinger*, а град у коме је издао књигу *Munchen*, место у коме су *Glueck*-ови издали књигу *New Zork*, *Hagan* своју у граду *Chikago*, а *Bentham* је, стиче се утисак, писао на шпанском, а не на енглеском, јер му се у називу дела појављује реч *Morales*.

Од својих учитеља, чули смо у време када смо се почињали бавити науком како да најлакше докажемо плагијат свог текста: саветовали су нам да у њему намерно наведемо неки погрешан податак (годину издања, страницу на којој се налази идеја коју цитирамо) и тако ћемо лако утврдити интелектуалну крађу. У тексту *Криминологије* из које је преписана библиографија, код рада коауторки Константиновић и Ристановић, грешком је на стр. 271 два пута наведена година издања. Иста грешка налази се и код Ракочевића на 440. страни.

Истина, коришћење скенера има и добрих страна. У *Библиографији* је оснивачу криминологије и, по многима највећем научнику у њеној историји, враћено презиме *Ferri*. Тек толико да се престане превртати у гробу због онога шта му се са именом догађа на брдовитом Балкану.

Свестан да је стручњацима лако да разликују рог од свеће, овај доцент прибегава последњем средству оних који би да заметну траг. Он делимично интервенише у попису радова преписаних од другог и тиме чини нову грешку: прави конфузију у којој чак и попис радова постаје неупотребљив.

Било би добро када би покушао да нађе рад на који се у „свом“ уџбенику позива. Први пример: дело Cox D., Roesch R., Zapf P. /2000/: „Psychological Perspectives on Crimnality“, in: *Criminology – A*

Canadian Perspective (Linden R. ed.), Toronto, из оригинала постаје код Ракочевића волшебно *Linden R. (2000): Criminology, Toronto.*

Уредник (чије име је иначе погрешно написано) једне књиге постаје, захваљујући „иноватору“, њен писац. Исти је случај и са радом чији је приређивач *Donziger.*

Славни шпански сликар Салвадор Дали као да је, према Ракочевићу, имао брата који се бавио криминологијом и писао на енглеском језику: *Dali K. i dr. (1999) Feminism and Criminology, Boston.* У ствари, ради се о делу: *Daly K. and Chesney-Lind M. /1999/: „Feminism and Criminology“ – in: Contemporary Criminological Theory (Cordella P. and Siegel L., eds.), Boston.*

Тако је прилог у зборнику, захваљујући писцу подгоричке *Криминологије*, прерастао у књигу коју је „написао“ аутор чије ни име не зна.

Још гори је случај са несретним *Stanley Cohen*-ом. Његова одредница „Криминологија“ у енциклопедији: *Cohen S. /1985/: „Criminology“ – in: The Social Science Encyclopedia (Kuper and Kuper eds.), London,* прерасла је у *Библиографију* на стр. 439 у књигу *Cohen S. (1985) Criminology, London.*

Могли бисмо се нашалити да се Ракочевић повео за принципом „учини му част“, али је једна ствар очигледна – он не зна разлику између писца и приређивача књиге, што је заиста катастрофалан податак за некога ко претендује да се бави науком. То показује и следећи пример. Текст једног аутора цитиран у оригиналу као: *Cordella P. /1996/: „A Comunitarian Theory of Social Order“ – in: Readings in Contemporary Criminological Theory (Cordella P. and Siegel L., eds.), Boston,* а у „новој верзији“ је постао коауторска књига *Cordella P. and Siegel L. (1986) A Comunitarian Theory of Social Order, Boston.*

Слична је ситуација и са делима: *Dodge R. /1984/; Osborne K. /1982/; Stanley E. /2007/* код којих је такође прилог у зборнику „прерастао“ у самосталну књигу.

Поступајући по савету старијих колега, у свом уџбенику изоставио сам код рада *Sellin T. and Wolfgang M. /1970/: „The legal basis of delinquency“ – in: The Sociology of Crime and Delinquency, New York* податак да су приређивачи зборника у коме је прилог објављен тројица познатих америчких криминолога *Marvin Wolfgang, Leonard Savitz* и *Norman Johnston.* Ракочевић, који ни прилог ни зборник очигледно није видео, овај рад у библиографији наводи као: *Sellin T. and Wolfgang M. /1970/: „The legal basis of delinquency“, New York – дакле, као књигу, наравно без имена тројице приређивача.*

Још је гора ситуација са радом *De Greff W. /1954/: „La double orientation de la criminologie“ – in: Travaux de la semaine internationale, Strasbourg,* који је сведен на *De Greff W. /1954/: La double orientation*

de la criminologie, Roma. Не само да је прилог у зборнику проглашен књигом, него је место издања умерено у другу државу!

У настојању да „да свој допринос науци“ др Ракочевић самовољно скраћује називе радова чији аутори су Cortés J. and Gatti F. /1972/; Hagan F. /1990/; Rumore M. /2004/; Siegel L. and Welsh B. /2005/; Tierney J. /1996/; Walker N. /1987/ i Williams F. /1999/, што је наравно недопустиво, јер је и наслов дела заштићен одредбама ауторског права.

Под удар тих одредаба овај писац могао би још више да дође када својевољно избацује коаутора неког рада. При навођењу „њему знаног“ уџбеника *Криминологија* на румунском језику који је у оригиналу цитиран као: Nistoreanu G., Păun C. /1996/: *Criminologie*, București, он избацује другог аутора *Costică Păun*-а, који је у време изласка књиге предавач на предмету Криминологија на Полицијској академији у Букурешту и научни сарадник института *HEUNI* у Хелсинкију.

Ипак, чини се да ће највећу конфузију код оних који буду видели библиографију овог од јавности пажљиво скриваног дела изазвати Ракочевићево „познавање“ италијанске криминолошке литературе. У његовом избору литературе из туђег уџбеника нашло се чак пет монографија (*Clifford W.; Cotta S. e Ventura P.; Drapkin I.; Nuvolone P.; Saponaro F.*) које је немогуће наћи било где у свету. Наш писац их наводи као књиге, а ради се о прилозима познатих аутора које је у својој знаменитој едицији од шеснаест томова под називом *Trattato di criminologia, medicina criminologica e psichiatria forense* (објављене у раздобљу 1987–1988) окупио великан италијанске криминологије проф. *Franco Ferracuti*.

Најзад, да ствар учини још нелогичнијом, Ракочевић у *Библиографији* преписује из оригинала скраћенице као што су на пример *RKK, JRKK*, али не даје објашњење о којим публикацијама се ради (часопис *Federal Probation*, опет, прекрштава у само њему познату скраћеницу *Fed. Pr.*)

А, при свему томе, у тако богатој *Библиографији* се уопште не помињу неке књиге из којих су преузети велики делови рада!

3. ЗАКЉУЧНЕ НАПОМЕНЕ

Шта рећи на крају ове тужне приче? „Аутор“ Ракочевић у *Предговору* указује како је опхрван силним предметима које предаје морао да се прихвати посла да, поред толико уџбеника из Криминологије, направи „сопствени“, како би изразио „своје оригиналне идеје“. На

његову несрећу, где год је покушао да нешто каже сам – то се претворило у конфузију. Или, прецизније речено, где год текст ове подгоричке *Криминологије* има смисла и позивања на (нарочито страну) литературу – обично је довољно само се потрудити и наћи одакле је то преузето.

Писац овог текста такође је послу приступио са резервом: провести сате и дане у „ловљењу“ од кога је овај доцент шта преписао није ни угодан ни посебно инспиративан посао (вероватно је потрошио више времена него онај који је књигу „писао“). Утолико пре што је (како је то, уосталом, у тексту већ показано) систем *copy – paste* био врло вешто примењен. Преузимају се радови различитих аутора (видели смо да су неки код небитних питања и цитирани, али код кључних криминолошких проблема нису; радови других аутора нису нигде ни поменути), измењени су први пасуси у појединим целинама или прве речи на почетку пасуса; уклапани у исти текст делови из различитих туђих радова. И најзад, десила се и чудна коинциденција, да су *Предговор* и *Библиографија* преузети из осмог издања *Криминологије* које се појавило исте године кад и Ракочевићев текст. Све ово говори о две ствари: 1) да није у питању неукост или случај; и 2) да би будуће генерације криминолога могле стећи утисак да су се преписани аутори, у ствари, послужили књигом овог доцента. А то би ипак било превише, јер се већ на први поглед види ко преузима туђе.

Морам признати да су ме добронамерне колеге које сам упознао са овим случајем саветовале да оћутим оно што је учињено. Помињали су ми народне изреке о птицама и инсектима, о артиљерији и птицама или предлагали да се послужим моделом који су у оваквим ситуацијама најчешће примењује: аутори који приметите да су злоупотребљени, од других млађих колега траже да научну и стручну јавност обавесте о томе шта је урађено.

Овакви савети нису ми били прихватљиви: пре свега, сматрам да на овакве појаве треба безусловно реаговати, нарочито у тако драстичним случајевима. Ради се о понашању које негира основне принципе научног рада, туђа ауторска права, али и елементарно академско поштење. А сами оштећени аутори најбоље знају шта је од њих недозвољено преузето и у то не треба мешати друге.

Писац ових редова има и неке своје разлоге да се јавно огласи. Доцент Ракочевић је магистрирао и докторирао на Правном факултету у Београду, где је као магистрант био обавезан да прати његова предавања из Методологије истраживања криминалитета, на којима је полазницима указано шта се у научним и стручним радовима не сме чинити. Друго, само они који се баве Криминологијом знају колико је напора потребно уложити, колико литературе прочитати, ко-

лико времена провести да би се дошло до неке оригиналне идеје. Због тога, плагијати их не могу оставити равнодушним.

Када смо већ код доктората на Правном факултету Универзитета у Београду, после овог искуства погледао сам његову тезу под насловом *Откривање и сузбијање злоупотребе дрога* одбраћену 2003. године. Већ на први поглед, један део дисертације учинио ми се познатим. Ради се о почетку Главе II – *Међународна заједница и сузбијање злоупотребе опојних дрога*. Као приређивачу избора текстова *Обрада Перића (Зборник радова, Досије и Криминолошка секција СУКРПРТП, Београд 2007)* познат ми је чланак овог уваженог доајена наше Криминологије под насловом „Међународноправни аспекти сузбијања злоупотребе опојних дрога“, који је изворно објављен у часопису *Правни живот* 10/1981, стр. 71–91.

На моје изненађење, констатовао сам да је Ракочевић и овде, на *девет страница* великог формата (стр. 61–70 дисертације) скоро дословно преписао проф. Перића (стр. 71–86), заједно са свим фуснотама на француском, руском, енглеском и нашем језику. Наравно, нигде не помињући правог аутора текста! Чак се није много ни трудио да „завара траг“ осим понегде, нешто другачијим почетком реченице, убацивањем појединих делова текста, нешто другачијим избором речи, „стилским дотеривањем“, итд. И то од почетка:

„Напори међународне заједнице да сузбије злоупотребе опојних дрога, иако су добили посебан значај у новије доба, нарочито са преношењем надлежности по том питању у домен УН...“ (Перић, стр. 71–72)

што у новој „обради“ изгледа овако:

„Напори међународне заједнице да сузбије злоупотребе опојних дрога, иако су добили посебан значај у новије доба, посебно са преношењем надлежности у УН...“ (Ракочевић, стр. 61–62)

и тако све до краја:

„Идентичне одредбе, могло се запазити, налазе се већ у Конвенцији о психотропним супстанцама, па би и ове требало посматрати заједно са претходним пошто сачињавају целину. Узете, међутим заједно, представљају солидан основ за нове тенденције у овој области које су нарочито дошле до изражаја у неким новијим законодавствима.“ (Перић, стр. 86)

у преузетој верзији гласи:

„Сличне одредбе запажају се у Конвенцији о психотропним супстанцама, па би и њих требало посматрати цјеловито, дакле заједно са претходним, посебно због чињенице да у том случају представљају добру полазну основу за позитиван

развој законодавства у назначеној области.“ (Ракочевећ, стр. 69–70)

Већ ово указује да постоје основи да се на Правном факултету у Београду формира компетентна комисија која би размотрила оригиналност наведене докторске дисертације.

Међутим, ни ту није крај. У *Зборнику Правног факултета у Подгорици* 35/2006 на стр. 102–121 налази се чланак „Црногорско кривично законодавство у области сузбијања злоупотребе опојних дрога и међународни стандарди“, чији трећи пасус почиње констатацијом: „Активности међународне заједнице да сузбије злоупотребе опојних дрога, иако су добили посебан значај у новије доба, посебно са преношењем надлежности у УН... „ (стр. 103), и даље следи *осам страница* Перићевог текста. Додуше, „аутор“ се овај пут више потрудио око туђег рукописа. Смањио је број напомена и „преузимање“ је завршио са Конвенцијом о психотропним супстанцама (на стр. 85 оригиналног текста у *Правном животу*).

Остаје, међутим, исти утисак. Доцент Ракочевећ не само да се у докторату служи недозвољеним преузимањем туђих текстова, него своју недозвољену делатност наставља и после стицања титуле. Он примењује праксу да се делови докторске дисертације распарчавају у чланке, губећи још из вида да се не ради о сопственом, већ о туђем тексту. У жељи да повећа своју „научну продукцију“, додатно ризикује да буде откривен начин на који он „ствара своје радове“.

Оно што је доцент Ракочевећ учинио, у научном свету одавно изазива једнодушну осуду, јер је „присвајање туђе духовне својине“ недопустиво. Да апсурд буде већи, у *Криминологији* коју је потписао Ракочевећ, у импресуму је наведена уобичајена формулација о заштити ауторских права: „Сва права задржана. Ниједан дио ове књиге не може бити репродукован, преснимаван или преношен... без претходне сагласности аутора“

Делује заиста као крајњи цинизам да „своје ауторско дело“ штити неко ко је, како је у овом тексту показано – од *Предговора* до *Библиографије* – „неовлашћено репродуковао“ неколико туђих радова и то на језицима јужнословенских народа који не траже превођење.

На крају би требало указати на још једно питање: да ли би ситуација са овом књигом била другачија да је њен аутор поштено навео шта је и од кога преузео? Иако се у том случају не би радило о плагијату, тада би се појавио проблем самосталности и оригиналности, као битних особина без којих нема научног дела. Другим речима, најнормалније би било довести у питање потребу да се објављује рад састављен као колаж цитираних туђих текстова. Због тога је овај криминолог прибегао другом методу, стварајући привид како има

свој уџбеник, како ту књигу сам назива у *Предговору*. И то из једне специфичне науке за коју је у своје доба уважени кривичар професор др Драгољуб Димитријевић с правом рекао да спада међу најтеже науке, јер од човека који се њоме бави тражи да познаје и право и социологију и психологију и антропологију и медицину и статистику и економију и још низ дисциплина. Треба, како је то волео да каже, „много да прочита, да би мало тога написао“.

4. ЕПИЛОГ

Писац овог текста жели да упозна научну и стручну јавност са даљим корацима које ће предузети како би се санкционисало овакво недопуштено кршење туђих ауторских права. Пре свега, ректор Универзитета Црне Горе, декан Правног факултета у Подгорици и шеф Катедре за кривично право на том Факултету обавештени су о поступку др Ракочевића, како би се активирао Суд части на овим установама и формирале компетентне комисије које би провериле претходне наводе; како би се повукла евентуална одлука којом је наведеној публикацији дат статус универзитетског уџбеника; како би се преиспитале све евентуалне одлуке којима је у погледу напредовања и других статусних питања ово (не)дело послужило као основ за избор. Четврто, обавестићу остале оштећене колеге како бисмо договорили које правне кораке још да предузмемо због повреде наших ауторских права. Размотрићу и могућност да од Наставно-научног већа Правног факултета у Београду затражим да преиспита оригиналност и самосталност докторске дисертације Велимира Ракочевића. Обавестићу и удружења криминолога о томе чиме се баве они који себе сматрају њиховим чланом. За наук другима и као доказ да *Кодекс етике криминолога* нашег Удружења није само пуко слово на папиру.